

Η Δημιουργικότητα του Κονγκό

Διαβάστε για τις συνθήκες διαβίωσης του λαού του Κονγκό, όταν ήταν αποικία του Βελγίου, και τη δημιουργικότητα που προήλθε από αυτήν τη χώρα εκείνη την περίοδο.

Η βελγική αποικιακή κυριαρχία της σημερινής Δημοκρατίας του Κονγκό ξεκίνησε υπό το καθεστώς του βασιλιά Λεοπόλδου Β΄ στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Ο Λεοπόλδος έπεισε τη βελγική κυβέρνηση να του επιτρέψει να κυβερνήσει εκείνη τη γη, η οποία τους ήταν ξένη, αλλά πλούσια λόγω του εμπορίου καουτσούκ, ελεφαντοστού και ορυκτών. Υπό την κυριαρχία του Λεοπόλδου, όμως, ο λαός του Κονγκό υπέμεινε μεγάλες θηριωδίες και εκμετάλλευση. Υπολογίζεται ότι περίπου 10.000.000 Κονγκολέζοι πέθαναν εξαιτίας αυτών. Το καθεστώς του Λεοπόλδου τερματίστηκε τον 20^ο αιώνα, μετά από έντονες διπλωματικές πιέσεις που άσκησε το βελγικό κράτος για να αναλάβει επισήμως τον έλεγχο της χώρας. Αυτό συνέβη το 1908 οπότε και ιδρύθηκε το Βελγικό Κονγκό ως βελγική αποικία, μέχρι την επίσημη ανεξαρτητοποίησή του το 1960.

Παρά τη βία και τις κακουχίες που σημειώθηκαν σε μεγάλο κομμάτι της ιστορίας του Κονγκό, όσο αυτό ήταν αποικία, ειδικά υπό την κυριαρχία του Λεοπόλδου Β΄, στα χωριά της χώρας φτιάχτηκαν πολλά τεχνουργήματα και ξεκίνησαν πολλές πολιτισμικές πρωτοβουλίες. Τα έργα αυτά ήταν ιδιαίτερα διορατικά, καθώς συχνά συνδύαζαν την καλλιτεχνική με την πρακτική φύση. Στη συνέχεια θα δούμε τρία από αυτά.

- Μάσκες

Οι μάσκες που έφτιαχναν οι Κονγκολέζοι (συνήθως από ξύλο) είχαν ως κύριο και πρωταρχικό σκοπό να καλύπτεται το πρόσωπο και η ταυτότητα αυτού που τις φορούσε. Το σχέδιό τους, όμως, αποσκοπούσε επίσης στο να αποκαλύπτονται τμήματα της προσωπικότητας του μασκοφόρου. Συνεπώς, σε πολλές από αυτές τις μάσκες απεικονίζονταν οι διάφορες ιδιότητες

που κατείχαν ή εξομοίωναν όσοι τις φορούσαν: κυνηγοί μαγισσών, προστάτες σοδιών και χωριών, δάσκαλοι σε τελετές μύησης, προστάτες πολιτικής δύναμης, προαγωγοί γονιμότητας, εκπρόσωποι του υπερφυσικού, ψυχοπομποί, εκδικητές, κωμικοί, κλπ. Οι μάσκες του Κονγκό χρησιμοποιούνταν σε διάφορα πλαίσια. Σε ορισμένες περιστάσεις χρησιμοποιούνταν για την επίκληση υπερφυσικών πλασμάτων, όπως αρχαίων πνευμάτων και προγόνων. Χρησιμοποιούνταν, όμως, και για την ψυχαγωγία του κοινού, όπως σε χορούς.

Συζήτηση

Εξετάστε τέσσερις μάσκες. Πότε πιστεύετε ότι χρησιμοποιούνταν και τι σκόπευαν να μεταδώσουν μέσω των σχεδίων τους;

- Χτένες Τσόκουε

Ο λαός των Τσόκουε ζει σε πολλές χώρες της Αφρικής, συμπεριλαμβανομένης της Δημοκρατίας του Κονγκό. Τα σχέδια αυτών των χτενών μάς δείχνουν πώς ένα αντικείμενο υγιεινής και αισθητικής μπορεί να έχει επίσης σημασία σε πολιτισμικό και δημιουργικό επίπεδο. Για τους Τσόκουε, οι χτένες έχουν διπλή σημασία. Κατ' αρχάς, χρησιμοποιούνται για να ξεμπλέκουν τα μαλλιά ανδρών και γυναικών. Σε κάθε χτένα, όμως, είναι σκαλισμένη μία φιγούρα, η οποία συμβολίζει διάφορα πράγματα (γονιμότητα, αξιοπρέπεια, γενναιότητα, πρόγονοι κλπ). Ο ιδιοκτήτης της χτένας μπορεί επίσης να τη χρησιμοποιεί ως διακοσμητικό για τα μαλλιά του.

Συζήτηση

Εξετάστε τέσσερις χτένες και διαβάστε τι συμβολίζουν για αυτούς που τις φοράνε. Αν μπορούσατε να φτιάξετε κι εσείς μια χτένα όπως οι Τσόκουε, τι φιγούρα θα της σκαλίζατε για διακόσμηση;

- Καπάκια κατσαρόλας

Η αναγνώριση της πολιτισμικής και δημιουργικής σημασίας ενός αντικειμένου όπως ένα καπάκι κατσαρόλας φαντάζει δύσκολη, καθώς φαινομενικά η χρήση του περιορίζεται στην

κουζίνα. Οι άνθρωποι, όμως, που ζουν στα κατάντη του ποταμού Κονγκό ήθελαν να δώσουν κι έναν άλλον σκοπό στα καπάκια τους. Τους σκάλιζαν, λοιπόν, εικόνες, σχετικές με διάφορα ρητά τις περιοχής. Για αυτό και είναι γνωστά ως «καπάκια παροιμιών». Έτσι, τα καπάκια εκφράζουν μια ιδέα, μια μομφή ή μία συμβουλή. Τα καπάκια είχαν χρήση και εκτός κουζίνας, καθώς οι Κονγκολέζοι τα αντάλλαζαν για να επιλύουν διαφορές εντός ενός σπιτικού. Η ανάγνωση της παροιμίας στα καπάκια δεν είναι εύκολη υπόθεση και το νόημά τους αλλάζει, ανάλογα με το πώς ερμηνεύει το κάθε σύμβολο ο εκάστοτε παρατηρητής.

Συζήτηση

Παρατηρήστε τα τέσσερα καπάκια με τις παροιμίες και διαβάστε κάποιες πιθανές ερμηνείες των συμβόλων τους. Ποια η δική σας ερμηνεία των συμβόλων στα καπάκια;